

گه‌پانه‌وه‌ی هه‌یبه‌تی کورد و له‌خۆبایینه‌بوون

25-11-2019

نووسه‌ره‌کان

ئاڤۆ محه‌ممهد

کورتە :

<https://rudawrc.net/sorani/article/geranewey-heybeti-kwrd-u-lexobayinebuwn#:~:text=%D9%87%D8%A7%D8%AA%D9%86%DB%8C%20%D9%85%D8%A7%DB%8C%D9%83%20%D9%BE%DB%8E%D9%86%D8%B3,%D9%83%DB%8E%D8%B4%DB%95%DB%8C%20%D9%83%D9%88%D8%B1%D8%AF%20%D8%AF%DB%95%D9%83%DB%95%D9%86%E2%80%9D>

ھاتنى مايك پېنس، جېڭرى سەرۋى ئامېرىكا بۇ ھەولۇر و نەچوونى بۇ بەغدا، خەلڭ و بەرپرسان لە كوردستان و عىراق و ناوچەكە زۇربان لەسەر گوت و شىرۇفەكارانىش لە داھاتوودا زياترى لەسەر دەلېن، بەلام بەشېكى ئەو سەردانە لە لىدوانى "بەرپرسانىكى پلەبەرز" ئامېرىكا بۇ ئازانسى (ئەسۋىشېند پرىس) پوخت دەبېتەو كە گوتوويەتى سەردانى جېڭرى سەرۋى ئامېرىكا بۇ ھەولۇر "ئامانجەكەى دۇنياكردنەوئەى كوردە ھاوپەيمانەكانى ئامېرىكاى دۇرى داعشە، ھەروەھا دۇنيابېدانە بەو ئامېرىكانەى ماوئەبەكى درېژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن".

بەشەكەى دېكە ئەوئەبە، ئامېرىكا لە دۇخى عىراق و شىوئەى بەرپوئەبىردنى عىراق رازى نېيە. لەبەرئەوئەش پەيامەكانى جېڭرى سەرۋى ئامېرىكا لە عىراق و لە پەيوئەندېيە تەلەفۇنېيەكەيدا لەگەل سەرۋىكەوزىرانى عىراق زياتر داواكارى بوون و كەمتر پشتيوانى بوون. بەلام پەيامەكانى لە كوردستان تەواو پېچەوانە بوون.

ئامېرىكا زۇر خوئىن و پارەى بۇ عىراق خەرچكرد، بەلام عىراق بووئە نموونەبەكى شىكستخواردو، بەرھەمھېئەرى مەترسېدارترىن رېڭخراوى تېرۇرىستى بۇ جېھان. دۇخى عىراقىش بە مۇدېل و بەرپوئەبىردنىكى زۇر خراپەوئە بووئە ماىەى ئەوئەى كە تەنەت بە پېداگىرى زۇرى ھكومەتى ئامېرىكاش، كۇمپانىا نەوتى و كۇمپانىا جۇراوئە ئامېرىكەىكان ئەو متمانەيەيان بۇ دروست نەبوو كە عىراق ئەو شىوئەيە بتوانن تېيدا كاربەكەن و عىراقى ئېستا بىكەنە ھاوبەشى ئابوورىي خۇيان، چونكە ولاتىكى شەلزاو و ئائارامە و نەبووئە ھاوبەشى سىياسى ئامېرىكا و رۇژئاوا.

كورد لەم ناچەيەدا بۇ خۇپاراستن لە دەست كۇمەلگوزى و چەوساندنەوئەى دەولەتانى ناوچەكە پەناى بۇ دەرەوئە برىووو و چاوى لە پاراستنى دەرەوئەيە. لەوانەيە زۇرجار سەرۋىكەكانى ناوچەكە و سىياسىيەكانىيان ئەوئەيان وا لېكدايېتەوئە كە كورد بووئە تە دارىدەستى بېگانە و كارتى دەستى ولتان لە دۇرى دەولەتانى ناوچەكە. بەلام بەر لەو قسەيە، دەبى ئەو پرىسارە بىرېت بۇچى كۇنترىن نەتەوئەى ئەم ناوچەيە چاوى لە پاراستنى دەرەوئەيە؟. لە باشوورى كوردستان چوار ھەزار گوند وئرانكران بە مزگەوتەكانىانەوئە، بەلام بە پاراستن و پشتيوانى ولتانى رۇژئاوايى ئەو گوندانە بە مزگەوتەكانىانەوئە ئاوەدان كرانەوئە، ئەوانەى ئاوەدانىش نەكرانەتەوئە بەھۇى قىبۇلنەكردنى پېكەوئەئەيانى ئاشتىانە و چارەسەر كىردنىكى سىياسىانەى كېشەى كوردە لەلەيەن دەولەتانى ناوچەكەوئە.

لە ماوئەى سى سالى رابردوودا، بە ستراتيژىكى ھاوبەش، دەسەلات و ھەيئەتى كورد تېكەشكېنرا، دەست بە گۇرېنېكى دېمۇگرافى لە دۇرى كورد كرا، بەمەبەستى نەھىشتى دەسەلاتدارىتى و گۇرېنى ناسنامەى جوگرافى و لەھەمووئەى مەترسېدارتر بۇ شكاندى ھەيئەتى كورد.

ئەو ستراتيژە رەنگدانەوئەيەكى زۇر خراپى بەسەر دۇخى كەمىنەكانى كوردستانىشەوئە ھەبووئە، چونكە ئەو ناوچەيە كە لەمىژوودا مۇزايىكى ھەمەرەنگى ئابېن و نەتەوئە جىاوازەكان بوو، ھەمووئە لەنېوبرا، ئەوئەى ماوئەتەوئە تەنيا لە ناوچە كوردىيەكاندايە، ئەوئەش بەھۇى ئەو ستراتيژە ناوچەيەوئە لەژىر ھەپەشەيەكى زۇر كەورەدايە و، لە دوارپۇژدا مەترسى رۇژھەلاتى نېوئەپاست لەسەر ئاسايشى جېھان زۇر زياتر دەكات.

كە كۇشكى سې دەيەوئە دۇنيابى بداتە ئەو "ئامېرىكانەى ماوئەيەكى درېژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن"، نېشانەى ئەوئەيە پشتيوانى كورد ئەوئەندە فراوان بووئە، گەيشتوئەتە رادەى كارىگەرىيەكى زۇر بە دەسەلات و تاپادەيەكېش دەكرى بېتە مۇزايىكى ديارى ملەلانىي نېو ھەلېزاردنى سەرۋىكەكان، كە ئەوئە پېشكەوتنىكى زۇر كەورەيە. بەلام دىسانەوئە دەبى ئەوئە وانەكات كورد ھىورىي خۇى لەدەستېدات و لەخۇبايى بېت، چونكە ھېشتاش لەو جېھانەدا ئەوانەى رېكەكەون دەولەتەكانن نەك نەتەوئەكان. لەبەرئەوئەش دەبى كورد بەھىزبوونەوئەى پېگەى سىياسى خۇى بۇ رېكەوتن لەگەل پايتەختى ئەو دەولەتانە بەكاربېنېت كە كوردستانىيان پېوئە لىكېنراوئە. لەھەمانكاتدا پەيوئەندىيەكانى لەگەل دەولەتان و گەلانى جېھان بەھىزتر بكات.

قسەكانى مايك پېنس جېڭرى سەرۋى ئامېرىكا دواى سەردانەكەى بۇ ھەولۇر، زۇر جېگەى سەرنج بوون لە زۇر رووئەوئە، بەلام ئەوئەى كە دۇنيابەكەى لە ھەولۇر و لە "رېگەى سەرۋى بارزانېيەوئە" بۇ ھەموو كورد و، ئەو "ئامېرىكانەى ماوئەيەكى درېژە پشتيوانى لە كېشەى كورد دەكەن" و جېھان نارد، خاوەن گۇرنگى و واتايەكى زۇر كەورەيە. ئەوئە بۇ ھەولۇر و سەرۋى ھەرىمى كوردستانىش، بەبېرھېئەوئەيەكى تازەى ئەرەكىكى كەورەيە. ئاستىكى زۇرى ئاوەدانى و سەقامگىرى سىياسى و رېكەوتنى سىياسى نېوان لايەنەكانى ھەرىمى كوردستان، ھەولۇرى لە بەغدا جىاكرىدوئەتەوئە. ئەوئە دەبى بۇ رۇژئاواى كوردستانىش پەيامىڭ بېت كە دەبى لايەنە سەرەكېيەكانى بە ناسنامە و بەبېرىارى خۇيان و بەبى دەستىوئەردانى دەرەوئەى كورد، رېكەوتنىكى سىياسىيان ھەبېت، بۇ ئەوئەى كاركرىد لەگەلېان بېرېتەوئە بۇ كاركرىدنىكى سىياسى نەك تەنيا سەربازى. ھاوپەيمانىي دۇرى داعش، ئېستا پەيامەكانى خۇى لە رۇژئاواى كوردستان و باكوورى سوورىا بە كوردى بۇلادەكاتەوئە، بەلام پەيامى سىياسى ئامېرىكا بۇ كورد لە رۇژئاواى كوردستان ھېشتا بە ئاشكرا نېيە.